

ZPRAVODAJ



PRACHATICKÉHO MUZEA
1-2/2015

Jaro-léto 2015

VÝSTAVY:

HLAVNÍ BUDOVA - Velké náměstí 13

17. dubna Příběhy sbírkových předmětů - Nové přírůstky a předměty konzervované - restaurované (do 26. 4.)

7. května Konec 2. světové války na Prachaticku
volarský pochod smrti, poslední padlý americký voják, setkání armád u Vitějovic (do 30. 8.)



Svatba v lidové kultuře

21. dubna 2015 v 17 hodin

přednáška Mgr. Petry Richterové, Prachatické muzeum
(přednáškový sál muzea - vstup z Neumannovy ulice)



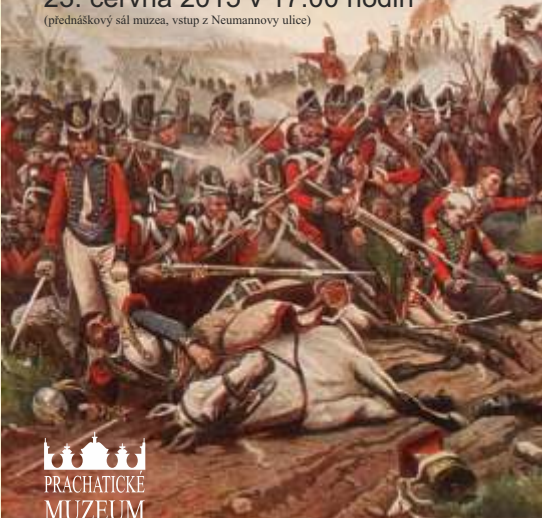
Prachatické muzeum pořádá přednášku PhDr. Františka Kubů

Bitva u Waterloo 1815

Poslední bitva Napoleona Bonaparta



23. června 2015 v 17.00 hodin
(přednáškový sál muzea, vstup z Neumannovy ulice)




PRACHATICKÉ
MUZEUM

Příběhy sbírkových předmětů

Nové přírůstky a předměty konzervované - restaurované

Každý předmět si „prožije“ svůj vlastní příběh. Ve chvíli, kdy se dostane do muzea a stane se sbírkovým předmětem, začíná pro něj příběh nový. Odborní pracovníci vytvářejí jednotlivé sbírky, v nich předměty evidují, odborně zpracovávají, konzervují, restauroují, vystavují a trvale uchovávají.



Vernisáž výstavy

Prachatické muzeum na výstavě představilo předměty, které získalo do svých sbírek za posledních deset let. V samostatné části výstavy byly prezentovány exponáty, které byly konzervovány a restaurovány jak v dílnách Prachatického muzea, tak externími restaurátory. Nově získané předměty byly většinou vystaveny v původním stavu, byl tedy patrný rozdíl a možnost srovnání s předměty restaurovanými.





Josef Krejsa: Kytice, olej/plátno



Josef Krejsa: Horní Záblatí v zimě, olej/plátno

Mezi množstvím předmětů mohli návštěvníci obdivovat olejomalbu prachatického malíře Ludwiga Tilpa z roku 1860, soubor orientálních zbraní nebo téměř kompletní ševcovskou dílnu, která se dochovala v Nové Houžné. Z restaurovaných exponátů to byly myslivecké pušky z poloviny 19. století a v neposlední řadě svatební šaty z roku 1910. Návštěvníci měli možnost vidět tyto šaty v loňském roce na výstavě Čtyři svatby stačí, drahoušku, ve stavu před restaurováním.



Jan Boška: Vlachovo Březí, olejomalba na plátně, 19. st.



Jindřich Boška st.: Na lovu v Americe, pouťová dekorace

Výstava fotografií Šumavy v Muzeu dějin lesa v St. Oswaldu

Prachatické muzeum pokračuje v pracovních kontaktech s Muzeem dějin lesa v bavorském St. Oswaldu již třetí rok. Poslední aktivitou byla výstava fotografií JUDr. Karla Jáchima, které má Prachatické muzeum ve svých sbírkách. Výstava byla otevřena od 26. prosince 2014, slavnostně zahájena však byla 23. ledna 2015. Úspěch sklidily nejen vystavené fotografie, ale také vystoupení malé dudácké muziky ze Lčovic. Na vernisáži byli přítomni představitelé okresu, kulturních institucí a spolků z okresu Freyung-Grafenau i sousedních okresů Passau a Regen. Z české strany byli přítomni zástupci krajského úřadu Jihočeského kraje a ředitelé některých krajem zřizovaných kulturních organizací.

Panenka z Namibie

Velvyslanectví ČR v Jihoafrické republice se obrátilo na Městský úřad Prachatic s žádostí o pomoc při pátrání po materiálech, připomínajících pobyt namibijských dětí na Lázních sv. Markéty v letech 1988-1992. Tajemník městského úřadu se s žádostí o pomoc obrátil na Prachatické muzeum. Ředitel muzea, který měl v letech 1990-1992 základní internátní školu pro namibijské děti z titulu své tehdejší funkce na starosti, po krátkém pátrání v SOkA Prachatic zjistil celou řadu zajímavých dokladů o existenci této školy, které spolu s dalšími informacemi předal velvyslanectví ČR v JAR. Po krátké době přišel děkovný dopis a následně balíček, obsahující ruční práce dnešních namibijských dětí. Jednou z nich byla i tato panenka.



Výstava Andreas Hartauer a jeho šumavská hymna opět v Bavorsku

Waldkirchenský spolek si vyžádal výstavu věnovanou Andreasi Hartauerovi. Ta po úspěšném putování v Ludwigsthalu, Českém Krumlově, Nezdicích a Horní Plané zavítala do Waldkirchenu. Její profesionální instalaci, která u přítomných vzbudila obdiv, provedli kolegové Leoš Javorka a Milan Marek. Slavnostní zahájení se konalo za přítomnosti téměř jednoho sta návštěvníků. Ty přivítal starosta Waldkirchenu Martin Pollak. Vedoucí centra ocenil spolupráci Prachatického muzea.

Výstava Konec II. světové války na Prachaticku



Prachatické muzeum zareagovalo na 70. výročí konce II. světové války v Evropě sezónní výstavou, která připomíná události květnových dnů roku 1945 na vybraných místech Prachaticka. Devět panelů uvádí základní informace o posledním padlém americkém vojáku na evropském bojišti, o konci 1. tankové armády v okolí Ktiše, najdeme zde i historii pomníčku ve Vitějovicích, připomenuti jsou i partyzáni skupiny Šumava II. Ve vitrínách jsou zbraně i části výstroje amerických pěšáků. Na monitoru si návštěvník může zvolit některý z filmových záběrů amerických vojenských kameramanů. Výstava byla zahájena ve čtvrtek 7. května po „dobytí radnice“, kdy vítězové i poražení dostali v Prachatickém muzeu guláš, k jehož konzumaci i pro potěšení návštěvníků hrálo vynikající klarinetové kvarteto.

Dětský prázdninový pas

Tak jako každý rok, i letos se Prachatické muzeum rádo začlenilo do výčtu institucí, které nabídly své akce veřejnosti v Dětském prázdninovém pasu. Prvním letošním počinem byla výtvarná dílna na téma RECY-VĚCI, tedy přetvoření odpadu k novému účelu. Konkrétně jsme vytvářeli dekorace na zeď z roliček od toaletního papíru. Abychom kultivovali nejen mysl, ale i tělo, uspořádali jsme turistický pochod s názvem Putování krajem Mistra Jana Husa. Trasa výletu vedla z Vlachova Březí přes Husinec do Prachatic. Další výtvarný workshop byl inspirovaný tvorbou fotografky Friedl Zdiarsky, dcerou starosty a zakladatele Prachatického muzea Johanna Zdiarského. Její tvorba spadá zejména do období první republiky a jejími hlavními tématy jsou portréty a zákoutí Prachatic. Podařilo se nám vytvořit podobné fotografie, jaké vyfotila Friedl před více než sedmdesáti lety.

Posledním muzejně pedagogickým počinem v rámci Dětského prázdninového pasu byl Podvečer se soumary. Stejně jako loni, i letos přijali naše pozvání do muzea nejen čeští soumaři, ale i jejich němečtí kolegové. Tématem letošního vyprávění byly zážitky ze soumarských tažení, které soumaři absolvovali. Poté, co každý z osmi přítomných soumarů povyprávěl své nejsilnější zážitky, mohli si návštěvníci se soumary popovídat a vyptat se jich na další podrobnosti.



Kladruby (Pošumavské záměčky - 9.)

Na západ od Strakonic se od Otavy zdvihá malebná krajina mírných návrší a mělkých prosluněných kotlin. V celé její kráse ji přehlédneme z Kladrub, vesničky na svahu pod zalesněnými vrchy s tajemnými názvy Beranice a Divoš. Na jižním okraji vsi je za malým rybníčkem v neforemném shluku hospodářských stavení skryta budova kladrubského záměčku. Mansardová střecha a empírový portál s dvojicemi plochých pilastrů připomínají původní zámek, ale moderní velká nečleněná okna a roztodivné přístavky žalují na moderní necitlivou dobu. Za rybníčkem spí v letním žáru zpustlý zámecký park se zbytky zahradních stavbiček. Již celé století se tu nad jezírkem rozpadává skalka s profilem tváře bývalého majitele a jeho paní a podivná umělá zřícenina v podobě dračího hřbetu s ještěří hlavou, v které se skrýval romantický altánek. Inspirátor těchto pozoruhodností žil na konci minulého století a dnes si o něm povíme.



Kladruby - drak v ohradní zdi zámeckého parku

Ves Kladruby byla až do poloviny 16. století rozdělena mezi několik majitelů. V jedné majetkové části vznikla neznámo kdy tvrz, kterou v roce 1598 Petr Boubínský z Újezda, pán na nedaleké Střele u Strakonic, označil ve své závěti jako pustou. Boubínští z Újezda se zúčastnili stavovského povstání a v roce 1623 byli se svou vsí a pustou tvrzí v Kladrubech odsouzeni k manství. V druhé polovině 17. století se majitelé rychle střídali a až na počátku 18. století vystavěl František Sezima z Vrtby ve vsi tvrz novou. Zmínku o ní nalezneme v kupní smlouvě z roku 1707, která převádí Kladruby z majetku Františka z Vrtby do vlastnictví Františka Karla Villaniho. Po celé 18. století se majitelé panství měnili a žádná rodina tu nedokázala zakotvit na delší dobu. V době napoleonské koupila v roce 1804

Kladruby Marie Františka Údrcká, rozená Sanchezová de Artigoza, a za ní se zdejší tvrz pravděpodobně proměnila v empírový zámek.



Kladruby - zámek od východu a od západu

Na sklonku 19. století vlastnila Kladruby rodina Tascheků. Rytíř Karel Taschek byl velký cestovatel a za svého života projel téměř všechny kontinenty. Nejvíce mu však učarovala východní Asie; v Číně vlastnil dokonce čajové plantáže. Své dojmy a vzpomínky se snažil zhmotnit v kladrubském zámku a proto ten tajemný drak v zámeckém parku. Ale nejen on připomínal daleký orient. Taschek shromáždil na zámku slušnou sbírku orientálií - čínské a japonské zbraně, porcelánové nádoby, roucha a mnoho pohanských bůžků z té oblasti. Přímou v jeho pokoji u okna stávala socha japonského samuraje, o němž si zdejší lidé vyprávěli, že ho pán vždy tak dlouho políčkuje, dokud mu nedá nějaké zlato. Nevědomá závist a nepochopení se tak snažily vysvětlit nepraktické plýtvání peněz na zdánlivě zcela nesmyslné stavby v parku a hromadění neužitečných podivných předmětů. Nezvyklá a nákladná záliba pána na Kladrubech pálila lidi o to víc, že rytíř Karel Taschek byl jinak velice spořivý až lakotný patron. Svá pole a lesy hlídal jako ostříž a zvláště horlivě stíhal vesnické kluky na luskách nebo na ovoci. Jednou prý dokonce potrestal peněžitou pokutou i svou manželku, když si chtěla natrhat na jejich vlastním poli trochu hrachu. Jeho podivínství místní lidé těžko chápali, zvláště když nebyla nouze o podobné příhody jakou bylo slavnostní pohřbení pánova starého ošuntělého klobouku v zámecké zahradě. Podivín z Kladrub však zároveň psal zajímavé cestopisné fejetony a články, které čtenáři německých novin a časopisů četli s velkým zájmem. Zajímal se také o historii a o dávnověk svého panství a v nedalekém lese zvaném Smrtí hora, kde se při kácení stromů našlo mnoho starých podkov a zbraní, si vymínil, že mu každý nalezený pamětihodný předmět musí být odveden. Zvláštní založení měli Taschekové v krvi; na nedalekém zámku v Mačicích měl kladrubský pán podobně podivínského příbuzného, který prý měřil dukáty v měřici na obilí. Sám rytíř Karel Taschek se natolik ponořil do svých libůstek, že mu hospodaření na vlastním statku začalo překážet. Proto Kladruby pronajal a dál si jen z výnosů panství užíval.

Nenápadný zámek v Kladrubech dnes ničím nepřipomíná dobu rytíře Tascheka, i když něčím přece jen. Vedle knihovny a obecního úřadu v něm naleznete

i hostinec U Draka a za jeho názvem se jistě skrývá podivuhodná stavbička rytíře Tascheka v kladrubském zámeckém parku.



Zámecký park - foto z 50. let 20. století

Zlatá cesta. Zahájení výzkumu bavorské solné stezky do Čech

V roce 2013 byl dokončen více než dvacetiletý výzkum Zlaté stezky (Goldener Steig), významné středověké komunikace, která spojovala české země přes střední Šumavu s Podunajím. V roce 2014 byl zahájen výzkum Zlaté cesty (Goldene Straße), která navazovala na systém Zlaté stezky, procházela stejnou krajinou přes střední Šumavu a měla podobné osudy i podobné využití a strukturu přepravovaného zboží. Na rozdíl od Zlaté stezky byla mladší a politicky i hospodářsky byla provozována bavorským vévodstvím, samostatným státem středověké Říše, který byl západním sousedem státu pasovských biskupů, provozovatele Zlaté stezky.

Zlatá cesta zaujímala v systému středověkých stezek, které přecházely Šumavu od Nýrska na západě až po Vyšší Brod na východě, centrální postavení a ležela v jejich přibližném geografickém středu. Hranice přecházela v nadmořské výšce kolem 1200 metrů a patřila tak k těm nejvýše položeným. Sledujeme-li cestu soli, nejvýznamnějšího obchodního artiklu, vycházela Zlatá cesta z Pasova na Dunaji a vedla přes Hals, Grafenau, St. Oswald a malou osadu Waldhäuser do hlubokých lesů pod horou Luzný (1373 metrů n.m.) a dále již na českém území přes později vzniklé osady Modravu, Filipovu Huť a Horskou Kvildu, kde se napojila na kašperskohorskou větev Zlaté stezky. Spolu s ní dospěla přes osady Zhůří

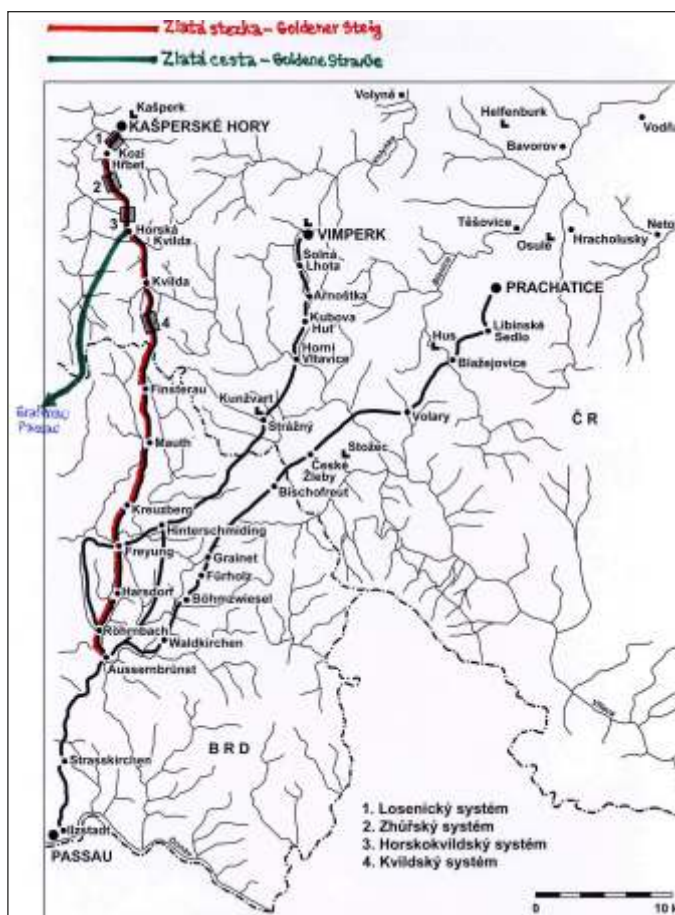
a Červenou resp. Kozí Hřbet do Kašperských Hor. Na místě, kde Zlatá cesta přecházela česko-bavorskou hranici (dnešní hraniční přechod Modrý sloup), stávala šibenice, kterou od 16. do 18. století spravovalo město Grafenau. Cesta byla chráněna na bavorské straně opevněným městem Grafenau a na české straně hradem Kašperkem, který dal u Kašperských Hor postavit císař Karel IV. (první zmínka v roce 1356).

Část, kterou má Zlatá cesta v úseku Horská Kvilda - Kašperské Hory společnou se Zlatou stezkou, byla již prozkoumána v rámci její kašperskohorské větve. Výzkum v letech 2000 - 2007 tu odhalil tři rozsáhlé systémy pozůstatků středověké komunikace - ve směru z Horské Kvildy na sever jsou to systémy Horskokvildský, Zhůřský a Losenický. Dokumentace z těchto systémů i z celého úseku Horská Kvilda - Kašperské Hory je publikována v 3. dílu knižní řady Zlatá stezka.

Zakladatel Zlaté cesty, římský císař a český král Karel IV. ji sám označil za veřejnou komunikaci („strata publica“) a v průběhu času se pro ni ujaly názvy „česká“ nebo „stará“. Panovník ji plánoval jako část dálkové obchodní cesty, která měla přes Pasov a Salcburk spojit Prahu s Benátkami a Středomořím. Listina Karla IV. z roku 1356 informuje o člověku, který trasu této Zlaté cesty a s ní související kašperskohorské Zlaté stezky na jeho příkaz naplánoval a vytýčil. Jednalo se o jistého Heinzlina Badera, který za to od císaře dostal část kolonizační půdy u osady Červená nedaleko Kašperských Hor. Jak velký význam Karel IV. nově vzniklé cestě přikládal, o tom svědčí plánovitá založení měst Grafenau a Hals u Pasova (městská práva dostala v roce 1376) a kláštera Sankt Oswald (1396) na její trase. Všechna místa měla sloužit jako zázemí obchodních karavan a klášter navíc jako útočiště poutníků.

Výzkum Zlaté cesty logicky navazuje na dokončený výzkum Zlaté stezky a od počátku je česko - německou resp. česko - bavorskou záležitostí. Zkušenosti z dlouholetého výzkumu Zlaté stezky lze velmi výhodně využít při výzkumu Zlaté cesty a tím se ušetří mnoho práce a času na jeho přípravě.

Již kolem roku 2010 se proto navázaly kontakty s případnými německými partnery a dohodlo se, že nositelem výzkumu Zlaté cesty bude Národní park Bavorský les, jehož územím německá část této komunikace převážně procházela a který ve svém muzejním pracovišti vedle kláštera Skt. Oswald nabízí přirozenou základnu přímo na trase Zlaté cesty. Jako konzultační a pomocný partner se nabídla univerzita v Pasově, hlavní nositel



výzkumu Zlaté stezky na německém území. Všichni potenciální partneři výzkumu Zlaté cesty jsou domluveni a připraveni vypracovat a podat společný mezinárodní projekt k Evropské unii. Nositelé výzkumu se však rozhodli začít již v roce 2014 s přípravným výzkumem české části. Jedná se o úsek mezi Horskou Kvildou, kde se Zlatá cesta odpojila od kašperskohorské větve Zlaté stezky, Filipovou Hutí, Modravou, Březníkem a česko - bavorskou hranicí. V této oblasti je velké množství nejprísněji chráněných území Národního parku Šumava (tzv.1. zón) a k pohybu a výzkumu v těchto územích je zapotřebí zvláštní a speciální povolení.



Zlatá cesta směřuje z Březníku do Bavorska pod horou Luzný

Cesta k získání těchto povolení je dlouhá a tak se s tím začalo již na konci roku 2013. Zvláštním problémem byl fakt, že Zlatá cesta procházela také oblastmi, v nichž žije nejprísněji chráněný tetřev hlušec, který v určitých obdobích roku nesmí být nijak rušen. Výzkum musel být proto důkladně a podrobně zdůvodněn a jeho případné povolení připadalo v úvahu jen pro několik měsíců v roce (od léta do podzimu). První kontakt jsme v této akci navázali s pracovníky Národního parku Šumava v jejich centrále ve Vimperku, ti záležitosti postoupili svým nadřízeným a od nich putovala dál do Prahy na ministerstvo životního prostředí. Po několika měsících jsme v květnu 2014 obdrželi od Správy Národního parku CHKO Šumava „Povolení výzkumu zvláště chráněných částí přírody a rozhodnutí o výjimkách ze zákazů NP Šumava. Povolení se vztahovalo na období od poloviny července do konce října 2014. Každý nahlášený člen výzkumného týmu dostal své potvrzení o výjimce ke vstupu do I. zóny NP Šumava a své zvláštní povolení dostalo i každé nahlášené vozidlo. Období příprav a nezbytných administrativních úkonů skončilo a výzkum Zlaté cesty mohl začít. Již na jaře jsme poprvé vyšli od Horské Kvildy a v polovině července 2014 jsme mohli vstoupit do chráněných oblastí.

Záchrana obrazů z kaple v Lučenici

V roce 2013 jsme získali do výtvarné podsbírky tři obrazy se sakrální tematikou. Přebírali jsme je v havarijním stavu. Malba na plátně byla připevněna dřevěnými kolíčky a kovanými hřeby na dřevěné desky. Obrazy byly vsazeny do jednoduchých ráků s křídovým podkladem. Velmi utrpěla barevná vrstva, a to díky vystavení vnějším klimatickým podmínkám. Obrazy byly umístěny ve výklenkové kapli, která je nijak nechránila před povětrnostními vlivy, deštěm ani UV zářením. Plátna obrazů byla tvrdá a lámavá. Barevná vrstva byla plošně smytá, popraskaná a pokrytá sítí krakel. Sprašovala se a odpadávala od podkladu. Ráky obrazů držely pohromadě snad jen silou vůle. Dřevěný materiál byl nesoudržný, lámavý, po napadení dřevokazným hmyzem. U dvou obrazů se dochovala pouze torza ráků. Obraz s biblickým výjevem byl poškozen také mechanicky, Utrpěl mnoho tržných a řezných zásahů, proto byl již v minulých letech opravován. Byl podložen lokálními záplatami a postupně přilepován na dřevěnou desku. Poškození bylo tak velké, že po stránce umělecké a estetické degradovala i vypovídací schopnost obrazu.



Nejsvětější Trojice - stav před zásahem, detail

Dlouho jsme s kolegyní historičkou umění zvažovaly varianty restaurátorského postupu, rozhodly jsme se pro záchrannou konzervaci. Po důkladné detailní fotodokumentaci byly sejmuty ráky. Z důvodu jejich úplné degradace jsme ponechali pouze části lišt jako vzorek. Dále byla opatrně snímána plátna z dřevěných desek, tak aby byly zachovány původní dřevěné kolíčky a kované



Nejsvětější Trojice - stav po konzervaci a restaurování, detail

hřeby. Dřevěný materiál desek byl soudržný a kompaktní, proto mohl být očištěn a ošetřen proti dřevokaznému hmyzu. Byl zachován v původním stavu. Nejnáročnější část zásahu spočívala v zachycení barevné vrstvy k podkladu a k postupnému změkčování a vyrovnávání pláten. Obraz s biblickým výjevem byl poškozen tržnými a řeznými zásahy vandalů natolik, že části plátna byly vypadané a již se nedochovaly. U tohoto obrazu bylo přistoupeno k rentoláži, k nažehlení stávajícího plátna na nový podklad. Tento zásah jsme provedli ve spolupráci s kolegyní restaurátorkou v dílnách Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Plátna všech obrazů byla opět vrácena a zafixována na původní dřevěné desky.



Pieta - stav před zásahem



Pieta, detail po konzervaci a restaurování

PUBLIKACE K ZAKOUPENÍ:

ZLATÁ STEZKA - Sborník Prachatického muzea

- ročník 14, 2007 (92,-Kč)
- ročník 15, 2008 (120,-Kč)
- ročník 16, 2009 (140,-Kč)
- ročník 17, 2010 (85,-Kč)
- ročník 18, 2011 (93,-Kč)
- ročník 19, 2012 (117,-Kč)
- ročník 20, 2013 (105,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 1. Prachatice - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (280,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 2. Vimperk - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (290,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 3 Kašperské Hory - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (350,-Kč)

PŘÍBĚHY Z PLÁNÍ - Pavel Fencel, Jan Antonín Mager (40,-Kč)

KLOSTERMANNOVÉ NA ŠUMAVĚ - Jan Antonín Mager,
Pavel Fencel (30,-Kč)

KAPLE PRACHATICKA POHLEDEM GENEALOGA - Jan Antonín
Mager (65,-Kč)

RYTMISTR FRANZ WOLSCHANSKY - Jan Antonín Mager (35,-Kč)

KONTAKT:

Prachatické muzeum

Velké náměstí 13, 383 01 Prachatice

tel.: 388 311 419

E-mail: muzeum@prachatickemuzeum.cz

www.prachatickemuzeum.cz

Zpravodaj Prachatického muzea

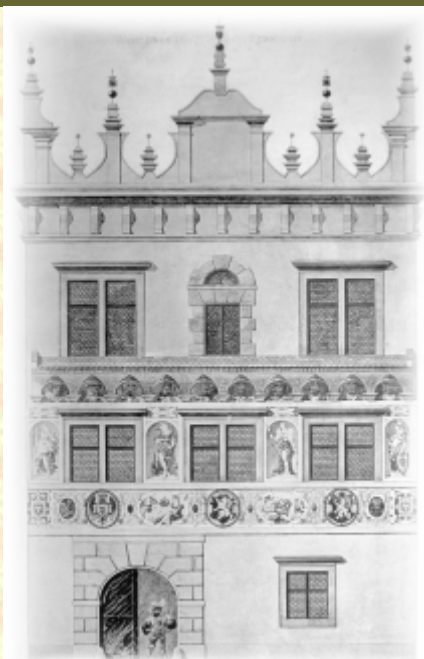
Text: odborné oddělení PM

Grafické zpracování, tisk:

Zdenka Oberfalcerová

Vydalo: Prachatické muzeum 2015

Propagační tiskovina - neprodejné





PRACHATICKÉ
MUZEUM

PŘÍBĚHY 17. 3.-26. 4. 2015

SBÍRKOVÝCH PŘEDMĚTŮ

NOVĚ PŘÍRŮSTKY A PŘEDMĚTY KONZERVOVANÉ - RESTAUROVANÉ



Prachatické muzeum, Velké náměstí 13, Prachovice, tel.: 388311419 - www.prachatickemuzeum.cz



Titulní strana: Ludwig Tilp: Immaculata, olejomalba na plátně, 1860
nově získaný sbírkový předmět